

Výstava Vznešenost & zbožnost. Barokní umění na Plzeňsku a v západních Čechách, Západočeská galerie – Masné krámy, 28. října 2015 – 20. března 2016

Jedním z nejvýznamnějších galerijních počínů velkorysého projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 se stala jedinečná výstava o baroku na Plzeňsku, jímž je zde rozuměn především historický Plzeňský kraj. Inspirace podobnými akcemi, jaké proběhly v Praze a zvláště v Olomouci, kde vše vyvrcholilo monumentálním třísvazkovým katalogem, je zřejmá, což ovšem nikterak neubírá na potřebě uskutečnit tento záměr právě na Plzeňsku, kde žila zámožná, umění nakloněná šlechta, kde kvetly barokní kláštery a kde architektonické a výtvarné dominanty utvářeli takoví umělci jako Jan Blažej Santini-Aichl či Jakub Auguston, Matyáš Bernard Braun či Lazar Widemann. Autorům, v čele s Andreou Steckerovou a Lukášem Váchou, se podařilo shromáždit reprezentativní a dosud v této podobě neprezentovaný soubor unikátních barokních památek, které byly zhotoveny v plzeňském regionu, nebo pro něj byly určeny. Výstava, stejně jako katalog, člení barokní kulturu na architekturu, malířství, sochařství a umělecké řemeslo, přičemž každý z těchto oborů je zastoupen skvostnými díly, jen architektura přirozeně pouze plány či vedutami (ostatně kupříkladu i impozantní Jäckelův oltář by stěží mohl jako celek opustit svůj prostor v dobovém kostele). Vypočítat na tomto omezeném místě všechny na výstavě představené monumenty není přirozeně možné, některé si nicméně konkrétní zmínku zaslouží. Na prvním místě jde o manětínský obraz Kristova křtu od Petra Brandla, jenž se dostal jak na výstavní plakáty, tak na obálku příslušného katalogu. Však to byli také majitelé manětínského zámku Lažanští, kdo na Plzeňsku ve sledované době společně s Kokořovci z Kokořova nebo hrabaty z Vrtby patřil k předním mecenášům barokních umělců. Staroplzeneckým epitafem Karla Kokořovce mimochodem celá řada zdejších regionálních památek začíná. Za aristokracií nijak nezaostávali ani představení největších západočeských klášterů v Plasích, Kladrubech a Teplé, ať již o šlo Evžena Tytla nebo o Mauruse Fintzguha, kteří si získali nesmrtelnost díky mnoha zakázkám u Santiniho a jejichž portréty na výstavě nechybí. A nechybí tu, vedle zmíněného Brandla a dalších malířských velikánů Jana Kryštofa Lišky a Václava Vavřince Reinera, ani početní malíři spíše regionálního významu – autor proslulých vypodobení manětínského služebnictva Václav Dvořák, Jakub Antonín Pink se svými lasturami s podobiznami světců, Eliáš Dollhopf a jeho Pašijové hodiny, především ale jistě nejvýznamnější plzeňský malíř vůbec, František Julius Lux. Ze sochařů je nejpokročileji zastoupen Lazar Widemann s vynikajícími díly z alabastru a celým souborem precizně zpracovaných bust. Z dalších předmětů návštěvníka jistě zaujal Santiniho želvinový tabernákl se dvěma relikviáři z plaského kláštera, mistrovské řemeslnické kousky (monstrance, cín, ale třeba i Pricqueyův zvon s Tyttlovým znakem) nebo veduty barokních staveb od Martina Prusíka.

Nedílnou součástí výstavy se stal doprovodný program s mnoha komentovanými prohlídkami (Steckerová, Vácha) a speciálně orientovanými přednáškami dalších autorů, kteří jsou svými texty zastoupeni rovněž v katalogu, jehož podoba je stejně velkorysá jako výstava sama. Vlastně se jedná o odbornou monografii, jelikož každé z uvedených odvětví barokního umění je zde i s příslušným poznámkovým aparátem erudovaně popsáno odborníkem na slovo vzatým. Úvodu do problematiky se svým nástinem barokního Plzeňska zhostila Irena Bukačová, kladoucí důraz na rozvoj místních klášterů a na vzestup lokální nobility. Autory kapitoly o barokním malířství v západních Čechách jsou Andrea Steckerová a Lukáš Vácha, upozorňující na význam Plzně coby regionálního kulturního centra, na úlohu klášterů coby zadavatelů důležitých zakázek, na vliv Petra Brandla a neopomíjející

ani významné místní mistry v čele s Luxem a Pinkem. Martin Mádl se na rozdíl od obou hlavních autorů výstavy soustředil ve svém pojednání na malířství nástěnné, kde znovu prim (přinejmenším množstevní) sehrával J. F. Lux, byť ovšem západočeskou architekturu vyzdobili i takoví velikáni jako Cosmas Damian Asam nebo Jan Kryštof Liška. Řezbářskou a sochařskou tvorbu čtenáři představují Viktor Kovařík a Terezie Šiková, když ke slovu společně se všeobecně známými Braunem, Jäckelem, Platzerem, Janem Brokofem a L. Widemannem nechávají přijít též dosud spíše opomíjené sochaře Karla Legáta, Štěpána Borovce, Josefa Herschera i Františka Ringelhahna. Jan Mergl se následně věnuje uměleckému řemeslu v Plzni a v západních Čechách a celý katalog pak zakončuje architektonický exkurz Jakuba Bachtíka s jasným těžištěm v klášterní architektuře a ve stavbách Jakuba Augustona. Seznam literatury na úplném závěru je vyčerpávající, postrádat snad můžeme jen rejstřík, který by výrazně ulehčil orientaci.

Jan Kilián